

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per
Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum,
quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia
Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 287. Quæ pœ civviles constitutæ contra adulteros.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](#)

cætero præsumptiones prædictæ violentæ adulterii debent plenè probari per testes omni exceptione majores, cōsque non singulares, ut cum Sanch. l. c. n. 5. Pith. cit. n. 14.

Quæst. 286. Quæ pœnae Criminales statutæ adulterio?

1. **R**esp. Primi: Jure divino pro lege veteri pœna adulterii erat mors tam adulteri quam adulteræ, ut constat ex Levit. c. 20. v. 10. & Deuteron. c. 22. v. 22. & quidem lapidationis, ut patet ex Joan. c. 8. v. 5.

2. **R**esp. Secundi: Jure humano Civili pœnam Criminalem adulteris primitus fuisse deportationem vel exilium, plures probant ex l. ff. de quaest. & pluribus aliis citatis à Lauterb. inff. b. t. §. 22. fuisse vero illam pœnam mortis, latam ab Augusto affirmant Carpz. pr. Crim. q. 52. n. 26. & seq. Ludvvel. &c. Jure Codicis per Constantinum statutam pœnam sanguinis & gladii, constat ex l. 30. §. 1. c. ad leg. Jul. de adult. & ibi Brunnum. l. 7. l. unic. o. de mulier. que se prop. serv. junx. ubi fieri pœna flammæ dictatur, quam pœnam capitalem Justinianus Imper. quod ad feminas adulteras mutavit in mitiorem, constitudo, ut virgis cælæ in monasterium aliquod detruderentur ad biennium, post quod, si non repererentur, uti poterant, à marito, ibi, quò ad vi- serint permansura & habitu assumpto pœnitentiam acturæ, juxta auth. sed hodie, c. ad leg. Jul. c. 19. de convers. conjug. una tercia propria substantia, vel, si liberos non habet, duabus tertii, interdum tota substantia monasterio applicanda, cit. Auth. sed hodie novel. 134. c. 10. quia commutatione non obstante rufus pœnam gladii tam quò ad feminas quam quò ad viros committentes verum adulterium sive simplex sive duplex confirmavit Carolus V. in Constitut. penal. a. 102. Verum quidquid sit de hoc hodiendum pœna mortis ob adulterium simplex, inò etiam duplicatum saltē primā vice non infisi amplius in plerisque locis testatur experientia, & ubi pœna mortis non viget amplius, nec ea infligenda Judæo adulteranti cum Christiana, Lauterb. inff. b. t. §. 24. in fine, qualiter verò puniendus talis Judæus, vide Claram §. adulterium n. 10. ubi ait: se judicare Judæum adulterantem cum Christiana etiam soluta damnandum perpetuū ad tritemes, sed punitur pœnâ arbitria, v. g. carcere, relegatione, seu exilio, fustigatione, statione ante fores templi cum candela accensa per aliquot dies festos, ubi major est concursus populi, vel etiam pœnâ pecuniariâ, teste Claro l. c. n. 7. & in specie per statuta Bavariae primâ vice commissum, teste Reiffenst. h. t. n. 19. (de quo tamen merito conqueri DD. ait Lauterb. l. c. citatis Berlich. p. 4. concl. 27. n. 21. Menoch. Heig. &c.) & in aliquibus locis post peractam publicè pœnitentiam ecclesiasticam omni honore privantur, & ab omnibus honestis consortiis accentur. Adulterium semel punitum iteratum olim perpetuā relegatione, hodie interdum gladio punitur. Lauterb. citato Befold. p. 5. cors. 215. n. 4. uti & iteratum terciâ vice punitur pœnâ gladii, de cætero prout in aliis delictis, sic & in adulterio punito attendenda & servanda cujuscunque loci consuetudo, ut cum Menoch. Lauterb. l. c. illud tamen observandum, quod, siex statuto loci alicujus imposita pœna pecuniaria vel etiam corporalis, quæ iterari potest, v. g. fustigationis, dum quis cum uxore alterius pluries etiam ex intervallo rem carnalem habuit, eti si sit plura adulteria commissa, non tamen debere illum puniri, nisi pro unico adulterio, cum

gl. in l. Vulgaris. ff. de furtis. v. fur erit. tener Clar. l. c. n. 11. dicens esse opinionem communem.

3. **R**esp. Tertiū: Pœnae criminales statutæ contra adulterantes jure ecclesiastico statuantur. Primi contra Laicos in adulterio perseverantes excommunicatio, non quidem latæ, sed sententia ferendæ. c. intelleximus. b. t. quam tamen pœnam saltē in Germania non esse in usu, testatur Pith. b. t. n. 19. quavis n. 26. addat: Episcopum loci posse Laicos excommunicare ob adulterium, non tantum ad petitionem conjugis innocentis, sed etiam ex mero officio suo, ut Abb. ad c. intelleximus. b. t. n. 5. Secundi: detrusio mulieris in monasterium ad agendum perpetuū ibi pœnitentiam, si vir eam recipere nolit. c. gaudemus, de convers. conjug. prout etiam antè Jure Civili receptum erat, juxta dicta resp. precedent. quam tamen etiam pœnam hodie non amplius esse in usu, sed Laicos etiam Feminas reliqui criminaliter & publicè puniendos Curia sæculari, astruit Reiffenst. b. t. n. 10. Tertiū Clerici confessi vel convicti de suo adulterio pœna est depositio ab officio, Ordine Clericali, privatio Communionis fidelium & Sacramentorum, collatio in monasterio toto vita tempore ad agendum pœnitentiam. c. 10. & seq. dist. 8. t. c. cum non ab homine. de judic. Host. in sum. b. t. n. 7. Diaz. in pr. crim. can. v. adulteri. c. 89. n. 2. Pith. cit. n. 19. Clarus. §. adulterium. n. 7. citatis Duenna, reg. 101. zu 2. limit. Bermond. de concubin. fol. 37. n. 6. & pluribus aliis, dicente apud illum Alciato: credo per auxesin saltē audacem, quod si hodie Clerici propter adulterium detruderentur in monasterium, pauci eorum ambularent per plateas. Secus autem est de depositione Clericorum solum suspectorum & infamatorum de adulterio; his enim non infertur pœna ordinaria adulterii, sed solum indicitur purgatio Canonica, in qua, si defecerint, debent suspensi ab officio, & postea agi ad certam pœnam, Farin. in prax. Crim. p. 5. q. 40. n. 3. Pith. n. 20. juxta c. Significati. b. t. eti alia in purgatione deficiens puniatur ut convictus. c. accedens de accusat.

Quæst. 287. Quæ pœnae Civiles constitutæ contra adulteros?

1. **R**esp. Prima est, quod conjux innocens possit agere & petere divortium seu separationem à conjugi nocente quod ad thorū & cohabitationem. c. 2. 4. 5. de divort. quin & dum adulterium est notorium, potest maritus innocens sine alia sententia & declaratione judicis propriâ autoritate uxorem adulteram expellere à se, & vice versa uxor innocens à vero adultero propriâ autoritate recedere. Barbatia in Apostill. ad Abb. in c. fin. b. t. n. 6. dicens communem. Facta autem hac separatione thori ab uxore adultera tenetur nihilominus eam alere. Clar. l. c. n. 17. quia ea post separationem non definit esse uxoris, juxta c. 2. de divort. quod si etiam facto divortio vir quoque cum alia committat adulterium, debet uxorem dimissam quod ad consortium thori recipere & maritali affectu tractare. Clar. l. c. cum Abb. in c. ex literis de divort. n. 11. potestque ad id cogi, non solum officio Judicis, sed etiam ad actionem uxoris. Felin. in c. lator. de re judic. post n. 9. dicens communem. Clar. l. c. Pith. n. 27. juxta c. Tua Fraternitat. b. t. ubi Papa, quod cum paria delicta mutua compensatione deleanatur, vir hiujusmodi fornicationis obveniu nequeat uxoris adulteræ consortium declinare.

2. Secunda pœna uxoris adulteræ est amissio donis, quam post latam sententiam divortii maritus innocens

nōcens lucratur, nec potest cogi ad restituendam eam. c. pterumque de donat. inter vir. & uxor. L. consensu. §. hec nisi. C. de repud. aut. ut liceat matri. §. quia verò plurima. col. 8. num. 117. Clar. l.c. num. 15. Pirh. num. 23. & AA. mox citandi, quod ipsum fieri propter solum osculum alteri viro datum tener. Clar. num. 16. Bald. in c. tue. de procur. num. 4. & alii, eò quòd oscula dicantur proxima preparatoria ad adulterium, & mulier illa dans censeatur convicta de adulterio, quòd certè in hisce partibus locum habere non videtur; fortè illud dici possit, si vir ejus mamillas attraharet, ut iidem Bald. Clarus, citatique ab illis. Idem quoque de bonis paraphernalibus amittendis ab uxore propter ejus adulterium, cum Gl. in c. pterumque. censem. Clar. l.c. Covar. & alii contrarium verius tenentibus. Sylv. v. adult. 6. num. 8. Sanch. cit. d. 8. num. 10. Pirh. cit. num. 23. insin. & alii apud Farin. q. 142. n. 4. & 5. eò quòd hac bona non dicantur dotalitium uxoris; in materia autem penali verba non sint extendenda extra propriam significationem.

3. Tertia, quod vir adulteri amittat donationes propter nuptias, easque lucretur uxor innocens. cit. c. consensu. §. si qua igitur. Covar. l.c. p. 2. c. 3. §. 6. num. 1. & 6. Clar. n. 15. Sanch. l.c. num. 2. & 11. Farin. q. 142. num. 1. & 35. Pirh. l.c.

Quæst. 288. An & qualiter mutua adulteria conjugum compensentur invicem quo ad paenam civiles?

1. R Esp. Marito quoque committente adulterium post sententiam divortii, compensationem hanc faciendam quòd ad divortium, quòd ad amissiōnem dotis, bonorum aliorum uxor adulteria, & donationis propter nuptias, ita ut neque vir adulteri lucretur dotem aut alia bona uxor & ad acquifita ab eo, dum innocens erat, reddenda cogi possit, &c. contra uxor adulteria non lucretur donationem propter nuptias sibi factam à viro. Ita Sylv. v. dos. q. 15. dicto 1. Sanch. cit. d. 8. n. 29. aliisque apud ipsum; item Pirh. b.t. n. 24. sumiturum ex L. viro. ff. solut. mat. Ubi accusantibus le invicem conjugibus de adulterio pronunciatum est, utrumque causam repudiūt dedit, quod tamen ita accipiendo, ut neuter vindicetur, sed ut paria delicta mutua compensatione dissolvantur; nimis ut Gl. in cit. c. v. accusantibus. per non restitucionem donationis propter nuptias, quam vir repetebat ab uxore, & non restitucionem dotis, quam mulier repetebat à viro, tum ex c. si significasti. de divortiis. ubi in specie de poena divortii dicitur, quòd, si adulterium mulieris sit notoriū, vir cogi nequeat ad eam recipiendam, nisi constaret virum quoque commisisse adulterium. Unde jam etiam innocentem post latam sententiam divortii committente adulterium non obstante hac sententia conjugi dimisso competere actionem, quā petere posfit, ut readmittatur ad consortium dimitentis, & consequenter repetere dotem vel donationem propter nuptias per adulterium suum prius amissam, tradunt cum Gl. in c. ult. b.t. v. fornications. Barb. ibid. num. 4. Covar. in epit. L. 4. Decret. p. 2. c. 7. §. 6. num. 5. Pirh. b. t. num. 28. Clar. §. adulterium. num. 17. citato Felin. in c. Lator. de re jadicat. post. num. 9. & alii apud Sanch. L. 10. de mat. d. 9. num. 27. Contrarium, nimis nullam acquiri actionem conjugi adultero ad repetendum innocentem, qui post sententiam divortii adulteratus

est, dotem aut donationem propter nuptias, valde probabilitate tenente Sanch. num. 30. Proprieta sententia rationes sunt, quòd sententia divortii ob adulterium uxor feratur sub intellectu hæc conditio: si vir continentiam servaverit. Quod, cum post latam sententiam divortii peccaverit in legem conjugii, non possit uti beneficiū sententiae, ut pote fundata in violatione conjugii. Arg. c. fin. de immun. eccles. Quòd agi possit non obstante exceptione rei judicare, quando causa sententiae venit ad non-causam, seu cessat causa sententiae, ut Bart. in L. 21. ff. de condit. sine caus. n. 1. Labente autem innocentem in adulterium, cessat causa, ob quam lata est sententia separationis. Sed neque obstante rationes in contrarium, nempe quòd uxor non possit petere restitui viro, utpote quo servato in ordine spoliata per Judicem Ecclesiasticum, potest enim adhuc agere judicio petitorio. Quod jus agendadi cohabitationem feme extinctum per sententiam divortii non reviviscat; nam reviviscere potest novā causā superveniente adulterio innocentis. Adde, quòd jus, quòd habet uxor in matrimonio, per divortium omnino seu etiam habitualiter extinctum non sit, sed solum quòd ad exercitium, seu impediatur, quòd minus eo uti possit. Pro posteriori sententia rationes sunt, quòd personam divortii absolvatur conjux innocens ab obligatione societatis conjugalis, dissolvaturque contractus matrimonialis quòd ad thorū & cohabitationem, idēque per adulterium subsequens nulla inferatur injuria conjugi dimisso, quippe, quia sententiam privatum est jure in corpus ipsius; ad quod tamen dici potest, quòd ja dictum est, nimirum non privari illum isto jure absolute & in perpetuum, quia matrimonii vinculum dissolutum non est, sed solum sub conditione, si & quādiu conjux manserit innocens, seu servaverit continentiam; quod ipsum etiā negent adversarii, non tamē probant contrarium. Porro extenditur illa compensatione, primò, ut locum habeat, dum unus commisit plura adulteria, alter non nisi unum, cum iura quòd ad hanc compensationem non habeantur rationem numeri delictorum, sed tantum violata fidei conjugalis, quam si uterque fregerit, sive feme sive sacerdos adulterando, delicta censemuntur paria. Sanch. l.c. d. 6. num. 8. Farin. in pr. crim. q. 143. num. 73. Pirh. num. 30. Secundò, si abutitur que conjugum commisso adulterio etiam ante reconciliationem unus se emendaverit, altero in adulterii committendi consuetudine persistente, postquam monitus ab emendato, ut abstineat, potest emendatus divortium instituere, quia talis monitus seu interpellatio habet vim reconciliationis, ac proinde idem est, ac si post reconciliationem commisisset adulterium, quo casu licitum est contra relapsum separationem ab illo instituere, cum per reconciliationem matrimonium restituatur in pristinum statum, ac si adulterium nullum commissum fuisset. Pirh. l.c. cum Sanch. l.c. d. 7. num. 1. & 4. Tertiò ut detur etiam compensatio adulterii cum Sodomia & Bestialitate, ita ut, sicut vero Sodomitæ potente separationem ab uxore adultera, hec excipere possit de Sodomia viri, ita uxore potente separationem à viro Sodomita, hic excipere possit de adulterio. Cum, etiā Sodomia secundum se sit crimen gravius adulterio, in ordine tamen ad divortium instituendum utrumque crimen sit æquale, utpote propter quorū utrumque divortium concedatur. Quin & in ordine ad matrimonium gravius est adulterium, utpote per quod gravior